

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

ASLAN ve SEZEN / TÜRKİYE DAVASI (NO.2)

(Başvuru No. 15066/05)

KARAR

Strazburg

17 Haziran 2014

İşbu karar Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup şekli bazı değişikliklere tabi tutulabilir.

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2014. Bu gayriresmi çeviri, Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme'yi bağlamamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü İnsan Hakları Daire Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

Aslan ve Sezen (2 No.lu) / Türkiye davasında,*Başkan*

Guido Raimondi,

Hâkimler

Işıl Karakaş,

András Sajó,

Helen Keller,

Paul Lemmens,

Robert Spano,

Jon Fridrik Kjølbro

ve Bölüm Yazı İşleri Müdürü Stanley Naismith'in katılımıyla Bölüm olarak oluşturulan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm) 27 Mayıs 2014 tarihinde yapılan müzakereler sonrasında, bu tarihte aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan (No. 15066/05) davanın temelinde, Türk vatandaşları Memet Aslan ve Zozan Sezen'in (« başvuranlar »), 25 Mart 2005 tarihinde İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvuru bulunmaktadır.

2. Başvuranlar İstanbul'da görev yapan Avukat E. Aslaner tarafından temsil edilmiştir. Türk Hükümeti ("Hükümet") kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

3. Başvuran Sözleşme'nin 6. ve 10. maddelerinin ihlal edildiğini ileri sürmektedirler.

4. Başvuru, 27 Ağustos 2009 tarihinde Hükümet'e tebliğ edilmiştir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

5. Başvuranlar sırasıyla 1952 ve 1976 doğumludurlar ve Hamburg'ta (Almanya) ve İstanbul'da ikamet etmektedirler. Olayların meydana geldiği dönemde başvuran Sezen, ayda iki defa yayınlanan *Dema Nu* gazetesinin sahibidir ve diğer başvuran Aslan ise bu gazetesinin yazı işleri müdürüdür.

6. *Dema Nu* gazetesi 30 Nisan 2002 tarihinde, "Bern Nevruzuna Saldırı ve Tepkiler", "Olup Biten Ne, Değişen Ne", "1 Mayıs Kutlu Olsun", "Kürtler Azınlık Değil" ve "Kemalizm ve Türkler" başlıklı makaleler yayımlamıştır.

7. "1 Mayıs Kutlu Olsun" başlıklı yazıda, işçi bayramını kutlayan ve özellikle 1 Mayıs'ın kutlamalarının yasaklanılmasını, işsizliğin artmasını ve Kürtçenin yasaklanılmasına ilişkin hükümetin birçok politikasını eleştiren, Kürdistan Sosyalist Partisi'nin ("KSP") yaptığı açıklama yer almaktadır.

8. Cumhuriyet savcısının talebi üzerine, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi (bundan sonra, "Devlet Güvenlik Mahkemesi" olarak anılacak) nöbetçi hâkimi 4 Mayıs 2002 tarihinde, ihtilaflı gazetesinin ilgili sayısının tüm nüshalarının toplatılmasına ilişkin Anayasa'nın 28. maddesi ile Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 86. maddesi ve 5680 sayılı Basın Kanunu'na Ek 2. maddenin 1. fıkrası uyarınca ihtiyati tedbir kararı vermiştir.

9. Devlet Güvenlik Mahkemesi nezdindeki Cumhuriyet savcısı 30 Mayıs 2002 tarihinde, başvuranların özellikle, gazetelerinde terör örgütü beyanına yer vermesi nedeniyle mahkûmiyetlerini istemiştir. Cumhuriyet savcısı yasadışı ve bölücü örgütler lehine propaganda yapmakla suçlamıştır. Bu bağlamda Cumhuriyet savcısı her şeyden önce, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 6. maddesinin ikinci ve son paragraflarının ve 8. maddenin birinci, ikinci ve son paragraflarının uygulanmasını istemiştir.

10. Başvuranlar, Devlet Güvenlik Mahkemesi huzurunda ifade özgürlüğü ve basın özgürlüğünü ileri sürmüşlerdir.

11. Devlet Güvenlik Mahkemesi 29 Eylül 2003 tarihli kararı ile başvuranları, 1 Mayıs münasebetiyle yasadışı terör örgütü yani KSP'nin açıklamasının yer aldığı "1 Mayıs Kutlu Olsun" başlıklı makaleyi yayımlamaları dikkate alarak 3713 sayılı Kanunun 6. maddesinin 2. fıkrası kapsamına giren bir suçtan ötürü suçlu bulmuştur. Mahkeme Sezen'i ve Aslan'ı sırasıyla 450.000.000 eski Türk lirası (yani bu tarihteki döviz kuruna göre yaklaşık 280 avro) ve 225.000.000 eski Türk lirası (yani bu tarihteki döviz kuruna göre yaklaşık 140 avro) adli para cezası ödemeye mahkûm etmiştir. Aynı zamanda Devlet Güvenlik Mahkemesi, 5680 sayılı Basın Kanunu'na ek 2. maddenin 1. fıkrası uyarınca bir hafta boyunca yayın yapma yasağı getirmiştir. Aynı mahkeme, başvuranları diğer suçlamaları hakkında, özellikle haklarında itham edilen fiillerin kanun koyucu tarafından ortadan kaldırılmasını göz önüne alarak beraat ettirmiştir.

12. Yargıtay bu kararı 4 Kasım 2004 tarihinde onamıştır.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK VE UYGULAMASI

13. Somut olaydaki ilgili iç hukuk ve uygulaması *Gözel ve Özer / Türkiye* (No. 43453/04 ve 31098/05, § 23, 6 Temmuz 2010) kararında açıklanmıştır.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. SÖZLEŞME'NİN 10. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

14. Başvuranlar, mahkûm edilmeleri nedeniyle Sözleşme'nin 10. maddesinde öngörülen ifade özgürlüğü haklarının ihlal edildiğini ileri sürmektedirler. İlgili madde, aşağıdaki gibidir:

“ 1. Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ülke sınırları gözetilmeksizin, kanaat özgürlüğünü ve haber ve görüş alma ve de verme özgürlüğünü de kapsar(...)

2. Görev ve sorumluluklar da yükleyen bu özgürlüklerin kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, (...) için gerekli olan bazı formaliteler, koşullar, sınırlamalar veya yaptırımlara tabi tutulabilir.”

15. Hükümet bu iddiaya itiraz etmektedir.

16. Mahkeme somut olayda, devlet müdahalesinin taraflar arasında uyuşmazlığa yol açmadığını; bu müdahalenin, yani Devlet’in gazeteyi toplatmasının ve başvuruların yukarıda anılan suç nedeniyle suçlanılmalarının, kanunda yeri olduğunu (*Belek/Türkiye*, No. 36827/06, 36828/06 ve 36829/06, § 26, 20 Kasım 2012) ve Sözleşme’nin 10. maddesinin 2. fıkrası anlamında kamu güvenliğinin korunması, düzenin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi gibi meşru yollar izlendiğini kaydetmektedir (*Gözel ve Özer, Türkiye* (No.43453/04 ve 31098/05, § 45, 6 Temmuz 2010). Mahkeme, bu değerlendirmeyi kabul etmekte ve bu durumda, söz konusu uyuşmazlığın, müdahalenin « demokratik toplumda gerekli » olup olmadığı meselesiyle ilgili olduğunu saptamaktadır.

17. Mahkeme, somut olaydakine benzer sorunları ileri süren bir kısım davaları daha önce incelediğini ve Sözleşme’nin 10. maddesinin ihlal edildiğini sonucuna vardığını hatırlatmaktadır (*Gözel ve Özer*, anılan). Mahkeme dolayısıyla, mevcut davayı yukarıda belirtilen içtihat ışığında inceleyecektir.

18. Nitekim, Mahkeme ihtilaf konusu makalenin“1 Mayıs Kutlu Olsun” başlıklı yazıda, işçi bayramını kutlayan ve özellikle 1 Mayıs kutlamalarının yasaklanılmasını, işsizliğin artmasını ve Kürtçenin yasaklanılmasına ilişkin hükümetin birçok politikasını eleştiren Kürdistan Sosyalist Partisi’nin (“KSP”) açıklamalarının olduğu kaydetmiştir.

19. Mahkeme, özellikle terörle mücadeleyle bağlı zorlukların yanı sıra incelemeye tabi tutulan durumu çevreleyen koşulları göz önünde bulundurarak, bu makalede kullanılan ifadeler ve yayının içeriğini dikkatle incelemiştir (*Sürek/Türkiye (No. 4) [BD]*, No. 24762/94, § 58, 8 Temmuz 1999). Mahkeme, bu makalenin bütünüyle değerlendirildiğinde, şiddete, silahlı direnişe ya da isyana teşvik içerikli olmadığını ve bu makalede Mahkeme'nin nazarında dikkate alınması gereken en önemli unsur olan herhangi bir nefret söyleminin de kullanılmadığını tespit etmiştir.

20. Mahkeme, ulusal hâkimler tarafından başvuranları mahkûm etmek amacıyla ileri sürülen gerekçeleri inceledikten sonra, bu gerekçelerin ilgililerin ifade özgürlüğü hakkına yapılan müdahaleyi haklı göstermek için yeterli olmadıkları sonucuna varmaktadır. Nitekim Mahkeme, *Gözel ve Özer* (anılan, § 64) davasında vardığı sonuçtan uzaklaşacak herhangi bir neden görememektedir.

21. Dolayısıyla, Sözleşme'nin 10. maddesi ihlal edilmiştir.

II. SÖZLEŞME'NİN 6. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

22. Başvuranlar, Sözleşme'nin 6. maddesini ileri sürerek “silahların eşitliği” ilkesinin ihlal edildiğinden şikâyet etmekte ve onlara göre, hâkimlerle aynı sırada yer alan Devlet Güvenlik Mahkemesi nezdinde bulunan Cumhuriyet Savcısının duruşma salonundaki yerini göz önüne alarak ihtilaf konusu gazetenin toplatılması şeklini eleştirmektedirler.

A. Savcının duruşma salonundaki konumuna ilişkin şikâyetle ilgili olarak

23. Hükümet başvuranların iddiasına itiraz etmektedir. Hükümet, Türk Ceza Muhakemesi Hukukuna göre Cumhuriyet savcısının toplum adına

görevini yerine getirdiğini değerlendirmektedir. Cumhuriyet savcısının elde edilecek deliller bakımından lehte ve aleyhte olabilecek delilleri toplamakla görevli olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla Hükümete göre, Devlet Güvenlik Mahkemesindeki oturumlarda, Cumhuriyet savcısının duruşma salonlarında oturduğu yer, bu kişinin işlevini belirtmek için sembolik bir uygulamayı temsil ettiğini ileri sürmektedir. Hükümet bu unsurun, “silahların eşitliği” ilkesinin özüne aykırılık teşkil etmediği görüşündedir. Hükümet tezini desteklemek için *Teslim Töre/Türkiye* (No. 50744/99, 19 Mayıs 2005) kabul edilebilirlik hakkındaki kararına atıfta bulunmaktadır.

24. Mahkeme, duruşma salonunda savcıya “fiziken” ayrıcalıklı bir konum verilmesine karşın, bu durumun duruşma salonunda, menfaatlerini savunan sanığı somut olarak dezavantajlı bir konuma getirmediğini ve daha önceki kararlarında da olduğu gibi ifade edilen koşulun silahların eşitsizliğinden bahsetmek için yeterli olmayacağını hatırlattığını düşünmektedir (*Chalmont/Fransa* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 72531/01, AİHM, 9 Aralık 2003 ve *Carballo ve Pinero/Portekiz* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 31237/09, 21 Haziran 2011 ve *Diriöz/Türkiye*, No. 38560/04, §§ 22-26, 31 Mayıs 2012).

25. Bu durumda Mahkeme, yerleşik içtihadından sapmak için somut olayda herhangi bir özel koşul görmemektedir. Dolayısıyla şikâyet, açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle, Sözleşme’nin 35 §§ 3. ve 4. maddeleri uyarınca kabul edilemez ilan edilmelidir.

B. Gazetenin toplatılması sürecine ilişkin şikâyetle ilgili olarak

26. Başvuranlar, Devlet Güvenlik Mahkemesi’nin, sadece savcının talep etmesiyle ve ihtilaflı makale hakkında herhangi bir inceleme yapmaksızın ihtilaflı gazetenin ilgili sayısını toplatmaya hükmettiği, 4 Mayıs 2002 tarihli kararından şikâyet etmektedirler.

27. Hükümet iç hukuk yollarının tüketilmediğini ve altı aylık süre koşuluna uyulmadığını ileri sürmektedir.

28. Mahkeme, Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlal edildiği yönündeki tespitini dikkate alarak (yukarıda belirtilen 21. paragraf), mevcut davada söz konusu olan temel hukuki sorunların incelendiği kanısındadır. Mahkeme, davaya ilişkin olay ve olguların tamamını göz önünde bulundurarak, söz konusu gazetenin toplatılması işleminde de olduğu gibi Sözleşme'nin 6. maddesi kapsamındaki şikâyetin kabul edilebilirlik ya da esas hakkında olmadığı için ayrıca karar vermenin gerekli olmadığı kanaatindedir (*Kamil Uzun/Türkiye*, No. 37410/97, § 64, 10 Mayıs 2007 ve *Ahmet Yıldırım/Türkiye*, No. 3111/10, § 72, AİHM 2012).

III. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

29. Sözleşme'nin 41. maddesi aşağıdaki gibidir:

“Eğer Mahkeme bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf'ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırıabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.”

A. Tazminat

30. Başvuranların her biri, maruz kaldıkları maddi zarar için 23.866,64 avro ve maruz kaldıkları manevi zarar için 10.000 avro talep etmektedirler.

31. Hükümet, bu iddiaları kabul etmemektedir.

32. Mahkeme maddi zarar konusunda, başvuranlar hakkında hükmedilen para cezalarının Sözleşme'nin 10. maddesi alanında tespit edilen ihlalin doğrudan bir sonucu olduğunu saptamaktadır. Dolayısıyla bu bağlamda başvuranın ödediği meblağın kendisine tümüyle geri ödenmesi yönünde karar verilmesi uygundur. Mahkeme bu nedenle Sezen'e 280 avro ve Aslan'a 140 avro tutarında maddi tazminat ödenmesine karar vermiştir.

33. Manevi zarara ilişkin ise Mahkeme, başvuruların dava koşullarından büyük bir rahatsızlık duyduklarını düşünmektedir. Mahkeme, Sözleşme'nin 41. maddesi gereğince hakkaniyete uygun olarak ve benzer davalarda hükme bağlanan tazminat miktarlarını dikkate alarak (bakınız, diğerleri arasından anılan *Belek*, § 38), Mahkeme başvuruların her birine 1.500 avro manevi tazminat ödenmesine karar vermiştir.

B. Masraf ve Harcamalar

34. Başvuranlar, ayrıca Mahkeme ve ulusal mahkemeler önünde yaptıkları masraf ve harcamalar için 1.966,32 avro istemektedirler. Başvuranların avukatı, bu talebe dayanak oluşturmak için Türkiye Barolar Birliği tarafından hazırlanan avukatlık ücret tarifesini Mahkeme'ye göndermiştir.

35. Hükümet bu miktarlara itiraz etmektedir.

36. Mahkeme, gerekli belgelerin sunulmamış olmasını ve içtihadında belirtilen ilkeleri göz önüne alarak söz konusu talebi reddetmektedir (*Ato/Türkiye No. 29873/02*, § 27, 8 Haziran 2010).

C. Manevi tazminat

37. Mahkeme, gecikme faizinin Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi faiz oranına üç puanlık bir artış eklenerek belirlenmesini uygun görmektedir.

MAHKEME, BU GEREKÇELERLE, OYBİRLİĞİYLE,

1. Sözleşme'nin 10. maddesi bağlamında yapılan şikâyetle ilişkin başvurunun kabul edilebilir olduğuna;
2. Savcının duruşma salonundaki konumuna ilişkin Sözleşme'nin 6. maddesi bağlamındaki şikâyetle ilgili olarak başvurunun kabul edilemez olduğuna;
3. Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlal edildiğine;
4. İhtilafı gazetenin toplatılmasına ilişkin Sözleşme'nin 6. maddesi bağlamında yapılan şikâyetin kabul edilebilirliği ve esası bakımından ayrıca incelemeye gerek olmadığına;
5.
 - a) Sözleşme'nin 44. maddesinin 2. fıkrasına uygun olarak, davalı Devlet'in başvuranlara, kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihinde geçerli olan döviz kuru üzerinden Türk lirasına çevrilmek üzere aşağıdaki miktarları ödemekle yükümlü olduğuna;
 - i) Ödenmesi gereken her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere, Sezen'e 280 avro (iki yüz seksen avro) ve Aslan'a 140 avro (yüz kırk avro) tutarında maddi tazminat ödenmesine;
 - ii) Ödenmesi gereken her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere, başvuranların her birine manevi tazminat olarak 1. 500 avro (bin beş yüz avro) ödenmesine;

- b) Söz konusu srenin bittiği tarihten başlayarak, ödemenin yapıldığı tarihe kadar, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının  puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına;

6. Adil tazmine ilişkin diğer taleplerin reddine *karar vermiştir*.

İşbu karar Fransızca dilinde tanzim edilmiş olup; Sözleşme'nin 77. maddesinin 2 ve 3. fıkraları uyarınca 17 Haziran 2014 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Stanley Naismith
Yazı İşleri Müdürü

Guido Raimondi
Başkan